

# Doelen en Vaardigheden Lijst (DVL)

SLO, 2010

Om een handreiking te bieden bij het vormgeven van verrijkend onderwijs (voor begaafde leerlingen) is de DVL: Doelen en Vaardigheden Lijst (SLO, 2010) ontwikkeld. De hierin genoemde doelen laten op hoofdlijnen zien waar het onderwijs aan begaafde leerlingen zich op zou moeten richten en zijn geordend in drie domeinen:

- leren leren;
- leren denken;
- leren (voor het) leven.

De beschreven doelen zijn verschillend van gewicht. Ze zijn niet van vergelijkbaar niveau, maar wel allemaal belangrijk. Het werken aan doelen op al deze domeinen waarborgt een breed onderwijsaanbod waarmee recht wordt gedaan aan de specifieke leerbehoeften van begaafde leerlingen.

## Lange termijn doelen

De omschreven doelen zijn alle lange termijn doelen. Het zijn dus streefdoelen, die niet in één les of leeractiviteit gehaald kunnen worden. Wel zou het zo moeten zijn, dat elke les of leeractiviteit een bijdrage levert aan de verdere ontwikkeling van één of een combinatie van deze doelen. Het zijn ankerpunten die leerkrachten houvast bieden bij het maken van inhoudelijke keuzen en uitwerkingen. Dergelijke lange termijn doelen gaan uit van een cyclisch niveau, wat betekent dat over alle leerjaren heen aan dezelfde doelen en vaardigheden wordt gewerkt. De opbouw zit hem meer in de complexiteit van inhouden en activiteiten (die worden moeilijker en abstracter) en in de mate van sturing door de leerling zelf (de leerling wordt steeds meer zelf verantwoordelijk voor zijn eigen leerproces).

## Observeerbaar leerlinggedrag

Lange termijn doelen zijn vaak te algemeen, te vaag, te weinig operationeel en te weinig bruikbaar om daaruit leeractiviteiten voor (hoog)begaafden af te leiden. Wanneer doelen concreter geformuleerd worden ontstaat er duidelijkheid voor de leerkracht en de leerlingen, wordt er gericht lesgegeven, kan er beter begeleid worden en kan er beter geëvalueerd worden. Vandaar dat in de DVL de algemene lange termijn doelen vertaald zijn in meer concrete, zo mogelijk observeerbare leerling gedragingen.

## Gezamenlijk overleg: tijdig evalueren en bijstellen

Het zo concreet formuleren van deze subdoelen vormt een risico: de ruimte voor eigen ideeën van de leerlingen en leerkrachten in het onderwijs zou wel eens zeer krap kunnen worden. Daarmee zou het onderwijs kunnen versralen. Originaliteit, inspelen op onverwachte gebeurtenissen en levensecht onderwijs konden er wel eens onmogelijk door worden. Door het gezamenlijk (door leerkracht en leerling) formuleren van doelen en het in gezamenlijk overleg met alle betrokkenen tijdig evalueren en bijstellen van deze doelen is het mogelijk dit risico te vermijden.

## Leren leren

Bij het **leren leren** gaat het om het ontwikkelen van inzichten en vaardigheden die wezenlijk zijn voor het verwerven en toepassen van kennis. In dat proces zijn taakgerichtheid, doorzettingsvermogen en motivatie (kortom een goede werkhouding) van groot belang. In feite draait het hier om een drang tot permanent verder willen leren en ook plezier beleven aan het leren van nieuwe dingen. Daarbij is het uiteraard belangrijk dat je leerdoelen voor jezelf kunt formuleren en in staat bent een goede werkverdeling te maken in de tijd (kunt werken volgens plan) maar ook dat je in staat bent verschillende leerstrategieën (manieren van leren) in te zetten om informatie te verwerven en op te slaan, zodat later getoond kan worden wat geleerd is. Ook het kunnen reflecteren op het eigen leergedrag is van wezenlijk belang, want er valt zo ontzettend veel te leren, ook (of juist) als het niet helemaal zo gegaan is als je had verwacht.

### LEREN LEREN

<b>Werkhouding</b>	<b>Werken volgens plan</b>	<b>Manieren van werken</b>
❖ Ik geef aan wat ik wil leren en waaraan ik wil werken	❖ Ik formuleer leerdoelen voor mezelf	❖ Ik weet welke manieren van leren er zijn en welke manier mijn voorkeur heeft
❖ Ik zet me in voor taken die ik moet uitvoeren	❖ Ik verken een onderwerp voor ik ermee aan de slag ga	❖ Ik zet de meest geschikte manier van leren in
❖ Ik zet door wanneer iets niet direct lukt	❖ Ik weet welke stappen ik moet zetten en hoe ik deze moet uitvoeren	❖ Ik verzamel geschikte informatie op verschillende manieren
❖ Ik houd mijn aandacht er goed bij als dat nodig is	❖ Ik zorg dat ik het belangrijkste af heb voor de tijd om is	❖ Ik bewaar informatie om het later te kunnen gebruiken
❖ Ik werk zelfstandig als dat nodig is	❖ Ik houd me aan mijn planning en stel deze bij als dat nodig is	❖ Ik laat zien wat ik geleerd heb
❖ Ik zorg dat mijn werk er netjes en verzorgd uitziet	❖ Ik kijk achteraf of mijn planning goed was en wat beter kan	❖ Ik licht mijn antwoorden toe en laat zo zien dat ik het begrijp
❖ Ik vraag op tijd hulp als ik ergens zelf niet uitkom	❖	❖ Ik controleer of mijn leervraag voldoende beantwoord is
❖ Ik waardeer het leerproces ook als het resultaat tegenvalt		

## Leren denken

Bij het **leren denken** gaat het om het ontwikkelen van en reflecteren op hogere denkvaardigheden. Hierbij gaat het om verschillende typen hogere denkvaardigheden, zoals het analytisch denken (waarbij het onder andere draait om het bepalen van de verhoudingen van verschillende delen ten opzichte van elkaar of ten opzichte van het grotere geheel), het creatief denken (waarbij het flexibel kunnen inspelen op nieuwe omstandigheden vraagt om een grote vindingrijkheid bij het ontdekken van nieuwe problemen en het oplossen ervan) en het kritisch denken (waarbij het onder andere gaat om het controleren van veronderstellingen en informatie, het vormen van een mening, het kunnen onderbouwen van die mening met argumenten en het kiezen van de meest geschikte oplossing).

### LEREN DENKEN

#### Analytisch denken

- ❖ Ik herken verschillen en overeenkomsten tussen dingen
- ❖ Ik zie het verband tussen waardoor iets komt (de oorzaak) en het gevolg ervan
- ❖ Ik zie de relatie tussen verschillende onderdelen binnen het grote geheel
- ❖ Ik maak ingewikkelde problemen gemakkelijker door ze op te delen in kleinere problemen

#### Creatief denken

- ❖ Ik ontdek nieuwe vragen of problemen
- ❖ Ik bedenk meerdere oplossingen voor een vraag of probleem
- ❖ Ik bedenk originele oplossingen voor een vraag of probleem
- ❖ Ik bedenk hoe ik bestaande ideeën in een nieuwe situatie kan toepassen
- ❖ Ik zet ideeën om in praktische oplossingen
- ❖ Ik neem afstand van een probleem om het even op me in te laten werken

#### Kritisch denken

- ❖ Ik ga na of mijn veronderstellingen kloppen
- ❖ Ik controleer of nieuwe informatie klopt en overeenkomt met informatie die ik al heb
- ❖ Ik onderscheid feiten van meningen en betrouwbare van niet betrouwbare bronnen
- ❖ Ik neem bij het vormen van mijn mening verschillende perspectieven mee
- ❖ Ik gebruik criteria om een mening te vormen
- ❖ Ik onderbouw mijn mening met argumenten
- ❖ Ik vraag door tot ik het echt begrijp
- ❖ Ik kies uit verschillende oplossingen de meest geschikte

## Leren (voor het) leven

Bij het **leren (voor het) leven** gaat het om het ontwikkelen van kennis, houding en vaardigheden op het intrapersonlijke en interpersoonlijke gebied. Inzicht in jezelf vormt de basis voor het leren (voor het) leven. Een positief zelfconcept, weten wat je sterke en minder sterke kanten zijn en daar op een goede manier mee om kunnen gaan (door bijvoorbeeld gepaste doelen te stellen, opbouwende kritiek en de consequenties van je keuzes te accepteren) zijn voorwaarden om jezelf in de tijd te kunnen blijven ontwikkelen. Daarnaast leidt een beter inzicht in jezelf tot een betere communicatie en meer bevredigende relaties met anderen. Goed kunnen omgaan met anderen betekent namelijk niet alleen dat je kunt leren van en met anderen, maar vooral ook dat je beseft welke rol je daar zelf in vervult en op welke manier het mogelijk is jezelf te blijven en dat te doen wat bij je past.

### LEREN (VOOR HET) LEVEN

#### Inzicht in jezelf

- ❖ Ik ben trots op mijzelf en mijn werk
- ❖ Ik weet waar ik goed en minder goed in ben
- ❖ Ik maak gebruik van mijn sterke kanten en blijf ook werken aan dat waar ik minder goed in ben
- ❖ Ik doe de dingen zo goed mogelijk maar stel mijn eisen/doelen niet té hoog
- ❖ Ik vind het niet erg als ik niet meteen weet hoe iets moet of als iets niet meteen lukt
- ❖ Ik ga goed om met kritiek en flexibel met tegenslagen en begrijp dat ik hier iets van kan leren
- ❖ Ik weet wat ik wil en kies daar ook voor

#### Omgaan met anderen

- ❖ Ik blijf mijzelf in een groep: anderen kunnen aan mij zien en van mij horen wat ik ergens van vind en hoe ik me voel
- ❖ Ik houd rekening met de regels die voor de groep belangrijk zijn
- ❖ Ik werk samen met anderen als we samen meer kunnen bereiken dan alleen
- ❖ Ik maak anderen enthousiast om samen ergens een succes van te maken
- ❖ Ik verdeel de taken samen met anderen op een manier die voor iedereen goed werkt
- ❖ Ik ben in staat in samenwerking met anderen verschillende rollen en taken te vervullen
- ❖ Ik zie en begrijp goed hoe anderen ergens tegenaan kijken vanuit hun beleving
- ❖ Ik luister goed naar de ideeën van anderen en verdedig mijn eigen ideeën
- ❖ Ik geef kritiek op een manier zodat de ander er ook iets aan heeft
- ❖ Ik presenteer de resultaten van mijn werk aan anderen op een manier die past bij mij én bij het doel van dat moment